

Slutrapport Kyrka för Fairtrade

November 2020

Innehåll

1. Kyrka för Fairtrade i korthet
 2. Övergripande mål för verksamheten
 3. Ett lyckat ekumenisk projekt
 4. Framgångar för Fairtrade
 5. Lärdomar
 6. Beslut om utfasning
- Bilaga 1: Årsrapporter 2011-2019
 - Bilaga 2: Guldkorn – aktiviteter och opinionsbildning

Kyrka för Fairtrade i korthet

Under 2009 etablerades Kyrka för Rättvisemärkt, senare Kyrka för Fairtrade. Bakom diplomeringen stod svenska kyrkor och samfund genom Sveriges kristna råd i samarbete med Föreningen för Fairtrade, senare även Fair Trade Återförsäljarna.

Kyrka för Fairtrade har varit en ekumenisk diplomering för församlingar som engagerar sig för rättvis handel och etisk konsumtion. Kyrka för Fairtrade har hjälpt och stöttat församlingar i sitt engagemang för rättvis handel innan och efter diplomeringen. Förutom medvetna etiska inköp av produkter har församlingen engagerats i kunskapshöjande arbete, informations spridning, opinionsbildning och kampanjer kring Fairtrade och rättvis handel.

Alla församlingar och kyrkor i Sverige som uppfyllt kriterierna har kunnat bli diplomerade.

Kriterierna för utmärkelsen Kyrka för Fairtrade i korthet (vissa variationer under åren)

- Använda Fairtrade-märkt kaffe, te och andra produkter i sin verksamhet.
- Sprida kunskap om rättvisefrågor och om möjligheterna att påverka som konsument.
- Skapa opinion för rättvis handel och delta i kampanjer och andra utåtriktade aktiviteter.
- Samarbeta med andra aktörer som stödjer Fairtrade, t.ex. församlingar i andra samfund, dagligvaruhandel, idrottsföreningar och civilsamhällesorganisationer.
- Informera och rapportera om sitt arbete.
- Organisera sitt arbete genom att tillsätta en styrgrupp av minst fyra personer.
- Betala en årsavgift (från 2014).

Antal diplomerade församlingar enligt Kyrka för Fairtrades kriterier, år för år

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
5	+15	+23	+28	+20	+22	+31	+21	+26	+7	+8	+0

Totalt har 205 församlingar/pastorat varit diplomerade. Se detaljerade listor i respektive årsrapport.

Övergripande mål för verksamheten

Nedan följer verksamhetsmålen för Kyrka för Fairtrade, samt vilka aktiviteter som har genomförts för att uppnå målen. Läs mer om måluppfyllelse och aktiviteter i de årliga rapporterna. Notera att det har varit viss variation genom åren, se respektive årsrapport för mer information.

1. Informationsspridning och marknadsföring

Engagerade i svenska samfund och kyrkor ska få bättre kunskap om rättvis handel och hållbar konsumtion.

Aktiviteter: Utskick och nyhetsbrev, webbplats och sociala medier, material, deltagande på konferenser och mässor.

2. Utbildningar

Flera individer ska med sakkunskap kunna tala om rättvis handel och hållbar konsumtion.

Aktiviteter: Inspirationsdagar, regionala konferenser, ambassadörsutbildningar

3. Nätverk

Kyrka för Fairtrades nätverk och plattform utvecklas, breddas och underhålls. Diplomerade församlingar får feedback och uppmuntran i sitt arbete.

Nätverket stärks genom att aktiva i diplomerade församlingar träffar varandra och utbyter erfarenheter.

Aktiviteter: Nätverkssamlingar, koordinatortjänst

4. **Opinionsbildning**

Öka kunskapen om rättvis handel och kännedomen om diplomeringen samt bidra till förändrade prioriteringar gällande inköp, genom svensk samfundspress och lokalpress.

Aktiviteter: Press, debattartiklar, deltagande i kampanjer som Fairtrade Challenge och Fairtrade Fokus, World Fair Trade Day, Kyrkornas Globala Vecka

5. **Diplomering av församlingar**

Stötta och öka engagemanget för rättvis handel, Fairtrade och hållbara alternativ genom att antalet Kyrka för Fairtrade-diplomerade församlingar blir fler.

Aktiviteter: Diplomering (och diplomerare!), årsuppföljning

Ett lyckat ekumenisk projekt

Under de 11 åren med Kyrka för Fairtrade har initiativet växt fram som ett bevis på ett föredömligt ekumeniskt samarbete. Många kyrkor, samfund och andra aktörer har samarbetat, och i olika konstellationer finansierat och styrt verksamheten. Arbetet med Kyrka för Fairtrade har samordnats av en koordinator med 35-40% anställning hos SKR (fram till och med 2018) i samarbete med en arbetsgrupp och en styrgrupp. Flera samfund har alltså bidragit med personella resurser i verksamheten; arbetstid utanför verksamhetens egen budget och finansiering. Se respektive årsrapport för mer information.

- Sveriges Kristna Råd (till och med 2018)
- Föreningen för Fairtrade Sverige
- Fair Trade Återförsäljarna (från 2013)
- Ekumeniakyrkan (fram till 2011 Svenska Missionskyrkan, Svenska Baptistförbundet och Metodistkyrkan i Sverige)
- Ekumenia
- Frälsningsarmén
- Frälsningsarméns Ungdomsförbund
- Svenska Kyrkan
- Svenska Kyrkans Unga
- Pingst/PMU

Det kan konstateras att verksamheten har blivit en given och välkänd del av det omfattande arbete med etisk konsumtion och rättvis handel som bedrivs av civilsamhällets organisationer. Kyrka för Fairtrade betraktas mer och mer som den ekumeniska rörelsens paraply för arbete med rättvis handel. (Årsrapporten 2013)

Samarbete för event och material med

- Sensus Studieförbund
- Bilda

Nya Kyrka för Fairtrade-församlingar blir i hög utsträckning diplomerade av aktiva i redan diplomerade församlingar, vilket har stärkt Kyrka för Fairtrades nätverk och visat sig vara mycket berikande för alla inblandade. (Årsrapporten 2015)

Framgångar för Fairtrade

Även om kyrkornas engagemang i rättvis handel-rörelsen sträcker sig tillbaka mycket längre, har det skett stora framsteg för Fairtrade-rörelsen i Sverige under de 11 år som diplomeringen har existerat.

Slutrapporten gör inget försök på att tillskriva konkreta framgångar direkt till Kyrka för Fairtrades existens, men vill ändå stolt lyfta den otroliga utveckling inom den bredare rörelsen som alla engagerade församlingar och grupper har bidragit till.

Mätning

2010

2019

**Bidragande aktiviteter
– se guldorn!**

<i>Kännedom om Fairtrade bland svenskar</i>	51%	90%	Föreläsningar, utåtriktade aktiviteter, ambassadörsutbildningar
<i>Antal Fairtrade-märkta varor på svenska marknaden</i>	1000	2600	Inköp i församlingen, utåtriktade aktiviteter, påtryckningar i butiker
<i>Principbeslut hos kedjor i varukategorier</i>	-	Willys, Lidl, Tempo och Hemköp har 100% Fairtrade-märkta rosor	Påtryckningar och inventeringar i lokala butiker
<i>Genomsnittlig Fairtrade-märkt konsumtion per svensk</i>	95 kr per person/år	490 kr per person/år	Inköp i församlingen, utåtriktade aktiviteter, caféer
<i>Andel svenskar som bor i en Fairtrade City-kommun</i>	-	50%	Uppmanande till och deltagande i Fairtrade City
<i>Andel Fairtademärkt i varukategorier</i>	Var 25e banan	Var 9e kopp kaffe, - var 6e banan och varannan ros	Föreläsningar, utåtriktade aktiviteter, ambassadörsutbildningar

Under 2019 generade försäljningen av Fairtrade-märkta varor på den svenska marknaden 89 miljoner kronor i Fairtradepremier till odlare och producenter. Detta är alltså utöver den rättvisa betalning som odlaren får för sin produkt, och går direkt till utvecklingsprojekt i det lokala samhället där alla medlemmar i det Fairtrade-certifierade kooperativet får vara med att bestämma vad pengarna ska användas till.

På världsbasis var siffran nästan 20 miljarder kronor i 2019, som kan jämföras med de ca 25 miljarder kronor som Sida fördelar i bistånd varje år!

Lärdomar

Övergripande lärdomar som är återkommande i årsrapporter och som är bra att ha i åtanke vid liknande projekt:

- En nyckel för hållbar och god kontakt med församlingar är att församlingens kontaktperson har en formell roll som anställd eller förtroendevald.
- Enligt i princip alla årsuppföljningar är nyhetsbrev en viktig informationskälla, och bör vara noden i kommunikation med diplomerade församlingar (framför sociala medier eller web).
- Genomföra kontinuerlig och standardiserad uppföljning. Kyrka för Fairtrade har varje år skickat ut en enkät till alla diplomerade församlingar. Att arbetet med årsuppföljningar har fördelats mellan några av medlemmarna i Kyrka för Fairtrades arbetsgrupp har varit oumbärligt.
- Det är en viktig grundsten för det ekumeniska perspektivet att församlingar diplomerar av en redan diplomerad församling. Det styrker lokala nätverk och uppmuntrar till samverkan.
- Generationsöverskridande styrgrupper som är väl förankrade i församlingens övriga verksamhet är mest hållbara. I församlingarnas styrgrupper för Kyrka för Fairtrade är en genomtänkt blandning av människor med olika funktioner påtaglig, enligt flera årsrapporter.
- Att skapa ett forum en gång per år där kontaktpersoner i diplomerade församlingar möts för att utbyta glädjeämnen och utmaningar är mycket fördelaktigt för byggandet av Kyrka för Fairtrade nätverk. Flera årsrapporter rekommenderar att subventionera deltagande.
- Att Kyrka för Fairtrade har varit ett så pass lyckat ekumenisk projekt beror på att det var organiserat i flera konstellationer (arbetsgrupp, styrgrupp, materialgrupper) med flera involverade från olika organisationer/samfund. Då är det möjligt att få ett utbyte inte bara mellan organisationerna, men också enklare att förankra verksamheten internt i deltagande organisationer.

- Att välkomna alla samfund och fokusera engagemang på sådant som kan genomföras oberoende av samfund (som Kyrkornas Globala Vecka, Fairtrade Challenge och att peppa kommunen att bli Fairtrade City) har styrkt det lokala engagemanget och den ekumeniska idén på lokal nivå.
- Att arrangera nätverksaktiviteter i samband med deltagande på större event (som Frizon, organisationernas årsmöten, Kyrkomötet, läger, Bokmäsan, MR-dagarna etc) är ett kostnadseffektivt och mer effektivt sätt att organisera aktiviteter, istället för att anordna själv.
- Material (som utbildningsmaterial, studiecirkelmateriel, andaktsmaterial) har en begränsad levnadstid och bör uppdateras vartannat till vart tredje år.
- Det är viktigt att lyfta mervärdet av en diplomeringen och samordningen för att få en hållbar och relevant organisation, inte bara stödja det lokala engagemanget. Här är nätverksträffar, nätverksaktiviteter (särskilt med möjlighet att träffa odlare och producenter), gudstjänstmaterial och regionala utbildningar goda exempel.
- Den här ekumeniska satsningen har fört oss som samfund närmare vår pusselbit i måluppfyllelsen för Agenda 2030 och det finns stora fördelar att jobba i denna typ av samverkan.
- Bland de församlingar som i enkäten 2020 svarade att de inte ville se en utfasning av diplomeringen (17 församlingar), var den främsta anledningen att de tycker det är synd att det ekumeniska samarbetet försvinner. Styrgruppens organisationer bör därför tillrättalägga för samarbete inom frågor om rättvis handel och hållbar utveckling även fortsättningsvis i form av gemensamma aktiviteter och uppmuntra till lokal samverkan på tvärs av samfunden.

Beslut om utfasning

Styrelsen för Sveriges kristna råd beslutade våren 2018 att förändra organisationen för rådet. Bland annat avslutades de fyra projektområdena Kyrkornas globala vecka, Hållbar kyrka, Kyrka för Fairtrade och Fred.

Bakgrunden var att styrelsen menade att Sveriges kristna råd vuxit sig för stort och att det är svårt att administrativt klara den stora verksamheten. Det finns ingen kritik mot de verksamheter som ska upphöra, helheten har blivit för stor.

Styrgruppen slog fast att arbetet för rättvis handel och hållbar konsumtion är fortsatt viktigt, inte minst för att bidra till målen i Agenda 2030, även om diplomeringen inte längre är lika aktuell i många församlingar. Gruppen beslutade därför att tillsammans söka ny strategi under en period av 2 år från januari 2019 och Svenska kyrkan tog på sig att vara samordnare. Fairtrade Sverige var fortsatt delaktiga i detta arbete. Hösten 2019 gjordes en översyn i respektive organisation om hur man vill arbeta vidare och en enkät skickades senare ut till diplomerade församlingar. Beslut togs om att fasa ut det samordnade arbetet. Styrgruppen enades om vikten av att tydligt inkludera frågorna om rättvis handel i respektive organisation/kyrka samt att var för sig fortsätta samarbetet med Fairtrade Sverige.

Styrgruppen tog beslut våren 2020 att fasa ut diplomeringen. Man enades om att inkludera frågorna om rättvis handel i respektive samfund/organisation samt var för sig fortsätta samarbetet med Fairtrade Sverige.

Rapporten signeras av frånträdande styrgrupp: